
**VYTVOŘENÍ JEDNOTNÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY PRO VYBRANÉ
ZNALECKÉ OBORY**

**CREATING OF UNIFIED EDUCATIONAL SYSTEM FOR SELECTED COURT
EXPERT FIELDS**

Kateřina Pivoňková⁷⁰

ABSTRAKT:

Autorka článku v rámci tématu disertační práce představuje základní skutečnosti jednotné vzdělávací soustavy pro znalecké obory, kterými se zabývá forenzní ekotechnika: les a dřeviny. Jde o znalecké obory: Ekonomika – ceny a odhady – lesních pozemků, lesních porostů, dřevin a škod na nich; Lesní hospodářství, odvětví dříví, těžba a myslivost; Ochrana přírody a Bezpečnost práce v lesním hospodářství. Autorka vychází ze skutečnosti, že současná právní úprava znalcům již jmenovaným neukládá za povinnost systematické vzdělávání, přičemž určité dílčí oblasti – např. oceňování nemovitostí, podniků, movitých věcí apod., jsou řešeny pro zájemce o jmenování znalcem již existujícími specializačními kurzy. V příspěvku je tedy představen nástin možného řešení zahrnující vlastní model kreditního systému celoživotního vzdělávání znalců – ve zmíněných relevantních znaleckých oborech – a to v rámci udržování a zvyšování jejich profesionálních znalostí a dovedností.

ABSTRACT:

The author is introducing basic elements and facts of unified educating system for expert fields included in the Forensic Eco technology: forest and trees. The fields are: Economy – prices and estimates – of forest lands, forest undergrowth, trees and damages on them; Forestry, wood industry, extraction and hunting; Environmental protection and work safety in forestry. The author is building on the facts that current legal regulations do not require a duty of further education, while the partial fields of real estate appraisal, enterprise appraisal and property appraisal etc. are already resolved for the adepts of the court expert's appointment by special training courses. The text shows the outline of the possible solution including the proprietary model of lifelong credits based on the system of court expert's education in fields mentioned above. It is all aimed to increase and maintain their professional level, skills and knowledge.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Jednotná vzdělávací soustava, celoživotní vzdělávání znalců, profesionální znalosti a dovednosti, forenzní ekotechnika

KEYWORDS:

Unified educating system, lifelong education of court experts, Professional skills and knowledge, Forensic Eco technology

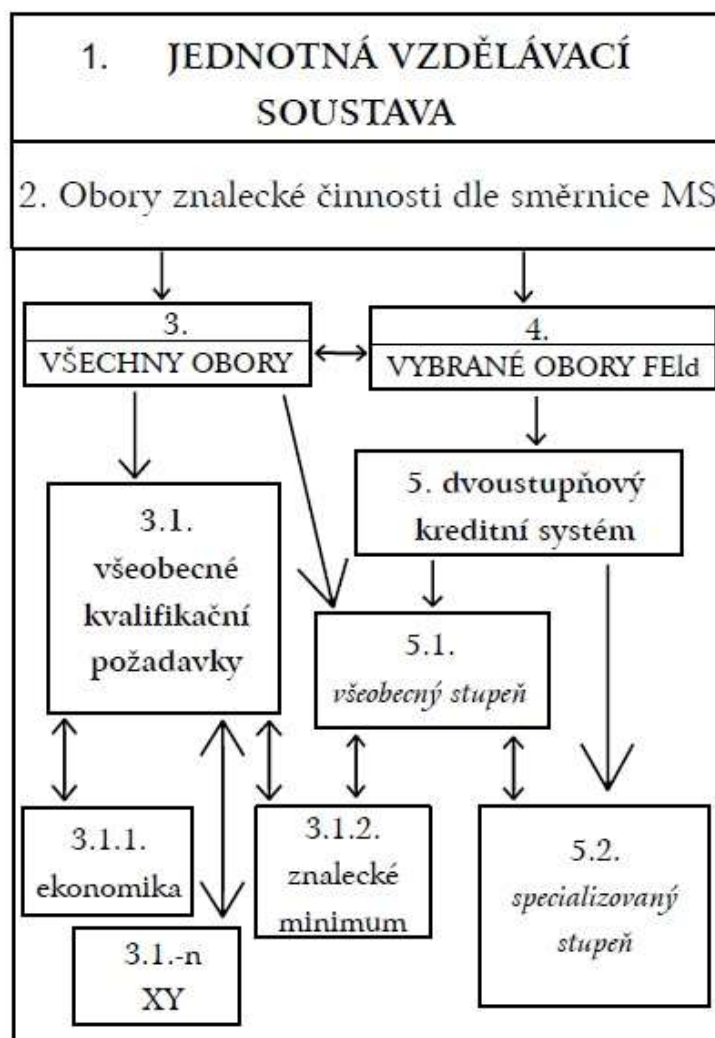
⁷⁰) Pivoňková, Kateřina, Mgr. – Krajský soud v Praze, náměstí Kinských 5, 150 75 Praha 5, 604178352, kpivonkova@ksoud.pha.justice.cz

1. ÚVOD

Článek je součástí řešení tématu doktorské disertační práce s názvem „Vytvoření jednotné vzdělávací soustavy pro vybrané znalecké obory“. Práce má za cíl vytvořit systém jednotné vzdělávací soustavy pro znalecké obory, kterými se zabývá Forezní ekotechnika: les a dřeviny (FEld). Jde o znalecké obory: Ekonomika – ceny a odhady – lesních pozemků, lesních porostů, dřevin a škod na nich; Lesní hospodářství, odvětví dříví, těžba a myslivost; Ochrana přírody a Bezpečnost práce v lesním hospodářství. Cílem práce je navrzení vlastního modelu celoživotního vzdělávání znalců, jak před jejich jmenováním do funkce, tak i po celou dobu výkonu funkce znalce, který používá kreditní dvoustupňový systém.

2. ZÁKLADNÍ SOUČÁSTI JEDNOTNÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY

Jak vyplývá ze zjednodušeného blokového schéma na OBR 1 (PIVOŇKOVÁ, K. 2014), návrh vzdělávací soustavy zahrnuje jak období před jmenováním znalcem, viz blok 3, resp. 3. 1., tak i v rámci blokového schéma označeného jako blok 5 – dvoustupňový kreditní systém,

Obr. 1 – Zjednodušené blokové schéma jednotné vzdělávací soustavy, pracovní verze leden 2014 (PIVOŇKOVÁ, K., 2014)

Fig. 1 – The simplified blueprint of the unified educational system, draft version January 2014 (PIVOŇKOVÁ, K., 2014)

po jmenování znalcem v rámci systému periodického celoživotního vzdělávání konkrétních znalců. Tento dvoustupňový systém pracuje s všeobecným stupněm, který bude shodný pro všechny obory znalecké činnosti, viz blok 5. 1. a se specializovaným stupněm, jež bude již pouze pro obory vybrané v rámci FEId, viz blok 5.2.

Nyní budou podrobněji popsány jednotlivé součásti navrhované soustavy v rámci výše uvedeného zjednodušeného schéma.

3. VŠEOBECNÉ KVALIFIKAČNÍ POŽADAVKY NA JMENOVÁNÍ ZNALCEM A JEJICH OVĚŘOVÁNÍ V RÁMCI SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ (BLOK 3.1.)

Ve správním řízení o jmenování znalců je správní orgán povinen vždy posoudit, zdali osoba, o jejíž jmenování jde, splňuje podmínky pro jmenování podle § 4 zákona o znalcích a tlumočnících. Posouzení splnění podmínek podle § 4 shora citovaného zákona provede správní orgán vlastním šetřením buď formou písemného, nebo ústního přezkoušení, případně písemného a současně i ústního přezkoušení v daném oboru, odvětví, případně specializaci před poradním sborem znalců předsedy krajského soudu, je-li zřízen, a zajištěním písemných dokladů.

Vzhledem k tomu, že současná právní úprava v § 4 odst. 1 písm. e) zákona o znalcích a tlumočnících stanovuje podmínky pro jmenování znalcem pouze v obecné rovině, došlo v průběhu roku 2011 a 2012 ke sjednocení kvalifikačních požadavků v oborech, o nichž je mezi uchazeči největší zájem (např. oceňování nemovitostí, motorových vozidel, movitých věcí, podniků, lesních pozemků a porostů, stavebnictví, doprava, lesní hospodářství, bezpečnost práce, ochrana přírody apod).

Obecně formulovaná podmínka podle § 4 odst. 1 písm. e) je správními orgány v jednotlivých případech interpretována v souladu se stanovenými specifickými podmínkami. Mezi tyto podmínky patří nejen absolvování vysokoškolského studijního programu, délka odborné praxe, ale i absolvování kurzu zaměřeného na znaleckou problematiku a to buď ve formě specializačního čtyřsemestrálního studia u oborů, kde je toto studium vypsáno, nebo absolvování kurzu zaměřeného na obecnou problematiku soudního znalcetví (znalecké minimum) u těch oborů, kde specializační čtyřsemestrální studium dosud není zavedeno.

3.1 Specializační čtyřsemestrální studium pro obor Ekonomika, odvětví ceny a odhady se specializací na lesní pozemky, lesní porosty, dřeviny a škody na nich (blok 3.1.1.)

U výše uvedeného znaleckého oboru, odvětví a specializace je v současné době již zavedeno na Lesnické a dřevařské fakultě Mendelovy Univerzity v Brně specializační čtyřsemestrální studium, jehož absolvování je vyžadováno a je považováno za splnění jedné z kvalifikačních podmínek pro jmenování znalcem v tomto oboru.

Absolvováním čtyřsemestrálního specializačního studia absolvent získá odbornou způsobilost k jmenování znalcem včetně praktických dovedností, které jsou pro výkon znalecké činnosti nezbytné. Kurzy probíhají v tématických blocích, zpravidla od pátku do soboty, každý vyučovací blok je zakončen zkouškou a zápočtovou prací, případně písemným testem. Po ukončení kurzu (zpravidla v rozsahu 160 – 200 hodin) je účastníkovi zadána závěrečná práce,

kterou musí obhájit po ukončení kurzu před odbornou komisí. Po úspěšném absolvování kurzu obdrží účastník certifikát, který je přílohou jeho žádosti o jmenování znalcem u příslušného krajského (městského) soudu.

3.2 Obecná problematika soudního znalectví – tzv. „znalecké minimum“ pro obory Lesní hospodářství, odvětví dříví, těžba a myslivost; Ochrana přírody a Bezpečnost práce v lesním hospodářství (blok 3.1.2.)

V oborech, v nichž dosud není zavedeno specializační čtyřsemestrální studium a kterými se zabývá forenzní ekotechnika: les a dřeviny, neměli možnost žadatelé o znaleckou činnost získat základní znalosti právní úpravy znalecké činnosti ani praktické dovednosti týkající se vypracování znaleckého posudku. V současné době všechny správní orgány vykonávající státní správu na úseku znalců a tlumočnicků za osobu s „potřebnými znalostmi a zkušenostmi“ pro výkon činnosti znalce ve výše uvedených znaleckých oborech a odvětvích považují toho, kdo kromě dokladů o kvalifikaci, praxi, bezúhonnosti apod. absolvoval i specializační studium zaměřené na znaleckou problematiku, tzv. znalecké minimum, jehož účelem je osvojení si základních znalostí nezbytných pro výkon funkce znalce, získání potřebných vědomostí (zejména právních) a praktické schopnosti k výkonu funkce znalce. V praxi to znamená nejen absolvování jednodenního kurzu v rozsahu 10 vyučovacích hodin, ale i vypracování zkušebního znaleckého posudku dle vlastního zadání a absolvování písemného testu. Osvědčením o absolvování tohoto kurzu žadatel neprokazuje svoji odbornost v dané oblasti odpovídající zvolené specializaci, nýbrž znalost a orientaci v právních předpisech upravujících znaleckou činnost, která je svým obsahem velice specifická. V případě úspěšného absolvování účastník znaleckého minima obdrží certifikát, který je přílohou jeho žádosti o jmenování znalcem u příslušného krajského (městského) soudu. Garantem tohoto specializačního kurzu pro zájemce o znaleckou činnost je v současné době buď Vysoká škola ekonomická v Praze – Institut oceňování majetku nebo Vysoké učení technické Brno – Ústav soudního inženýrství.

4. ZÁKLADNÍ SOUČÁSTI JEDNOTNÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY

Zákon o znalcích a tlumočnících platný v České republice v současné době neupravuje podmínku neustálého vzdělávání se a zvyšování si kvalifikace u znalců zapsaných v seznamu, nestanovuje formy, rozsah ani způsob pro ověřování odborné způsobilosti již jmenovaných znalců. Celoživotní vzdělávání není žádným způsobem upraveno, a to i přesto, že odborná i laická veřejnost si uvědomuje, že odbornost a aktualizace znalostí a vědeckých postupů je pro výkon znalecké činnosti klíčová.

Podstata celoživotního vzdělávání znalců spočívá v povinnosti znalců účastnit se v pravidelných intervalech školení a seminářů, které jim zprostředkují nejen aktuální právní předpisy bezprostředně související s výkonem znalecké činnosti, ale i specializovaných školení a seminářů zaměřených na jednotlivé znalecké obory v rámci forenzní ekotechniky: les a dřeviny. Povinná účast na těchto seminářích, které by byly rozděleny do dvou stupňů, by znalcům byla započítávána ve formě kreditů do tzv. indexu znalce. Při jmenování uchazeče znalcem tento obdrží v den složení znaleckého slibu od krajského (městského) soudu průkaz znalce. Za účelem celoživotního vzdělávání by každý znalec obdržel i „index znalce“, do něhož by mu jednotliví pořadatelé a garanti zaznamenávali nejen absolvování odborného školení nebo semináře, ale např. i přednáškovou nebo publikační činnost. Každý takovýto úkon by měl hodnotu předem stanoveného určitého počtu kreditů. Pouze získáním potřebného počtu kreditů za každý kalendářní rok by znalec splnil podmínku celoživotního vzdělávání

snadno ověřitelnou správním orgánem, který provádí dohled nad znaleckou činností, a to např. v rámci provádění pravidelných kontrol znaleckých deníků jednotlivými krajskými soudy.

4.1 Všeobecný stupeň – základní stupeň kreditního systému (blok 5.1.)

Dosavadní představa autorky spočívá v tom, že tento stupeň by byl relevantní pro všechny obory znalecké činnosti a zahrnoval by nezbytnou, byť rámcovou, znalost např. trestního řádu, trestního zákoníku, občanského zákoníku, občanského soudního řádu, správního řádu nebo obchodního zákoníku. Prostřednictvím pravidelného, jednou za rok se konajícího, odborného semináře zaměřeného na aktualizaci právních předpisů, by každý znalec získal potřebné informace o změnách a novelách právních předpisů, s jejichž aplikací se v rámci výkonu znalecké činnosti může setkat. Po absolvování takového semináře by mu účast byla zaznamenána do „indexu znalce“ a ohodnocena příslušným počtem kreditů. Informaci o pořádání tohoto povinného semináře by znalcům zprostředkoval organizátor akce s využitím elektronické databáze všech znalců, která je zveřejněna na webových stránkách ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz) a která je pravidelně aktualizována.

4.1.1 Justiční akademie, zájmová znalecká sdružení

Jako jedno z možných řešení, jak zpřístupnit tyto nové informace znalcům, se proto jeví svěřit v tomto směru pravomoc Justiční akademii, která byla zřízena zákonem o soudech a soudcích č. 6/2002 Sb. a která po organizační i odborné stránce zabezpečuje výchovu a vzdělávání např. právních čekatelů, soudců, státních zástupců a dalších osob, působících v justici. Tuto činnost vykonává v úzké součinnosti se soudy a státními zastupitelstvími tak, aby co nejlépe odpovídala jejich potřebám. Odborným garantem příslušných oblastí vzdělávání (civilní právo, trestní právo, správní právo, insolvenční právo, apod.) je nejen ředitel Justiční akademie, ale i členové rady, kteří vedou pracovní skupiny, jejichž členy jsou také zaměstnanci justiční akademie. Vzhledem k tomu, že vzdělávací plán se sestavuje na základě zkušeností z předchozích let, doporučení odborných garantů, požadavků ze strany soudů a státních zastupitelství, je zde prostor pro vytvoření modelu pravidelného celoživotního vzdělávání znalců, kteří jsou nedílnou součástí rezortu ministerstva spravedlnosti. Vzdělávací plán lze doplňovat pružně o aktuální vzdělávací akce reagující na legislativní situaci, zadání ze strany ministerstva spravedlnosti či požadavky ze strany soudů a státních zastupitelství. K tomu lze případně využít volné kapacity sálů, učeben či ubytovacích zařízení pro subjekty rezortu justice či státní složky a instituce (zasedání, porady, konference, školení apod.). V rámci všeobecného stupně celoživotního vzdělávání mohou znalcům odborné semináře zprostředkovat také některá již existující zájmová znalecká sdružení, v nichž členství pro znalce sice není povinné, ale která již nyní zajišťují odborná školení svých členů prostřednictvím externích lektorů, zejména z řad soudců.

4.2 Specializovaný stupeň – vyšší stupeň kreditního systému (blok 5.2)

Tento stupeň je již připravován pouze pro vybrané obory znalecké činnosti, jimiž se zabývá forenzní ekotechnika: les a dřeviny. V současné době, kdy známe obsah informací na základě současného stavu vědeckého poznání, zpracovává autorka ve smyslu zákonitostí andragogiky (tedy s přihlédnutím k tomu, že jde o vzdělávání dospělých osob, nikoliv dětí a studentů, tedy osob, které ke vzdělávání přistupují ve fázi života, kdy již dosáhli určitého vzdělání a osvojili si určité specifické pracovní návyky a dovednosti) tuto odbornou materii zvláště z hledisek:

- - četnosti pořádání specializovaných seminářů,
- - časové náročnosti,
- - charakteru místa konání dle odborných témat: přednášková místnost, laboratoř, venkovní měření v terénu apod.

Minimálně jednou za kalendářní rok by se každý znalec jmenovaný pro shora uvedené znalecké obory účastnil odborného semináře v trvání dva dny, přičemž by bylo vhodné preferovat konání semináře v rámci víkendových dní s ohledem na pracovní povinnosti znalců mimo rámec povinností znaleckých. Jejich režie bude vyplývat z konkrétní obsahové náplně, resp. odborných témat, která by měla být přednášena. Takže např. v jedné z verzí by dopolední sobotní blok zahrnoval úvodní přednášku v přednáškové místnosti, kde se účastníci seznámí se základními okruhy a tématy, které budou v rámci semináře řešeny. Následoval by odpolední blok zaměřený na práci v terénu a venkovní měření, případně prohlídka lokality, jejímž předmětem je znalecké zkoumání. Druhý den v rámci dopoledního bloku by byl věnován analýzám získaných podkladů z venkovního šetření v laboratoři. V rámci závěrečné odpolední přednášky by byly shrnuty všechny získané poznatky, vyhodnoceny výsledky jednotlivých měření a vytvořen prostor pro závěrečnou diskusi účastníků semináře.

Zvyšování odborné úrovně a znalostí jmenovaných znalců spočívá v pravidelném systému specializovaného celoživotního vzdělávání, které by zahrnovalo všechny znalecké obory, odvětví a specializace v rámci forenzní ekotechniky. V tomto směru se jeví jako jedna z dalších možností využití vysokých škol, které jsou dostatečně personálně i materiálně odborně vybaveny a které jsou schopny – na základě požadavků vzdělávací soustavy – konkretizovat aktuální problémy v rámci FEId. Absolvováním odborného semináře by znalci byla účast zaznamenána do „indexu znalce“ a ohodnocena příslušným počtem kreditů. Informaci o pořádání tohoto odborného semináře by znalcům zprostředkoval organizátor akce s využitím elektronické databáze všech znalců, která je zveřejněna na webových stránkách ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz) a která je pravidelně aktualizována.

Zvláště v rámci tohoto specializovaného stupně by se mohly zapojit příslušné „stavovské“ odborné organizace, kdy např. akce pořádané Českou unií soudních znalců v lesním hospodářství jsou již několik let vnímány jako součást celoživotního vzdělávání znalců nejen znalci samotnými, ale např. i krajskými soudy. Samozřejmě pro další znalecké obory existují obdobná znalecká uskupení, jako např. Komora soudních znalců ČR, Asociace znalců a odhadců, evropská vzdělávací instituce ERA, Exekutorská komora, aj. Absolvování takové akce by bylo ohodnoceno určitým počtem kreditů a vyznačeno do „indexu znalce“ v rámci povinného celoživotního vzdělávání znalců. Informaci o pořádání takové akce by znalcům zprostředkoval její organizátor s využitím elektronické databáze všech znalců, která je zveřejněna na webových stránkách ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz) a která je pravidelně aktualizována.

5 ZÁVĚR

Povinnost celoživotního vzdělávání znalců a její konkrétní podoba založená na jednotném systematickém a přehledném kreditním systému by přispěla nejen k celkovému zvyšování odborné úrovně znalců, ale také ke snižování počtu stížností, se kterými se občané, často v právním zastoupení, ale i firmy nebo jiné úřady a organizace obrací na správní orgány, u nichž je konkrétní znalec v evidenci.

Samozřejmě, že právní zakotvení povinného celoživotního vzdělávání by vedlo obecně ke zkvalitnění znalecké činnosti a posílení důvěry odborné i laické veřejnosti v profesi znalce.

6 LITERATURA

- [1] ALEXANDR, Pavel a kol.: *Forenzní ekotechnika: les a dřeviny*. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno, 2010 Brno, 626 s. ISBN: 978-80-7204-681-2.
- [2] BRADÁČ, Albert a kol.: *Úvod do soudního znalectví*. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno, Listopad 2004 Olomučany, 220 s. ISBN: 80-7204-365-X.
- [3] BRADÁČ, Albert a kol.: *Soudní inženýrství*. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno, Červen 1997 Brno, 140 s. ISBN: 80-7204-057-X.
- [4] PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Problematika výkonu činnosti znalců a tlumočnicků a jejich vazby na celoživotní vzdělávání*. Diplomová práce UJAK Praha, s.r.o., 2008 Praha, 81 s.
- [5] *Zákony, směrnice, instrukce:*
- [6] *Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění*
- [7] *Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, v platném znění*
- [8] *Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění*
- [9] *Zákon č. 141/61 Sb., trestní řád, v platném znění*
- [10] *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění*
- [11] *Směrnice č. j. 10/73 – kontr. MS ČR*
- [12] *Instrukce MS ČR ze dne 30. 4. 2012, č. j. 90/2012-OSD-ZN, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků, a o některých dalších otázkách*